

בענין סוכת גנב"ך

פמ"ג סי' תרל"ה במשבצות ס"ק א', ושור"ת
אבני נזר או"ח סי' תע"ה, ושור"ת חלקת יואב
או"ח סי' כ"ח, ותנינא סי' ד', וחזו"א או"ח סי'
ק"נ ס"ק ו', וראה המועדים בהלכה ע' צו על
סוכה העשויה לשם מצוה, דמהני אע"פ שאינה
לשם צל, ויש לציין הלשון בספר קדמון משיב
דברים נכוחים לה"ר יעקב בר ששת פרק כ"ו,
"וזה הטעם הסוכה העשויה לצל שהיא כשרה
כו", דמשמע דעשויה למצוה בודאי כשרה,
ועי' היטב בלשון רש"י סוכה ח, ב ורא"ש שם
בשם ר"ת ובראבי"ה ומרדכי שם, וראה מרומי
שדה שם, וכן בלבוש סי' תרל"ה, ולשון
הרמב"ם הובא בשו"ע שם ס"א, וביאור הלכה
שם בשם מאמר מרדכי, ואכתי יל"ע בסוכה
העשויה בעשתרות קרניים, ריש סוכה, ועי"ש
ברש"י, אם עשאה גנב"ך, אי כשרה, כיון שאין
שם עשייה לצל, ובמקו"א נתבאר עוד בס"ד,
ועכ"פ אפי' אם נכשיר ע"י קטן דיש לו
מחשבה, אבל בודאי שא"א להכשיר ע"י
בהמה, ולכן פשוט הוא כפי' הלבוש, וכמש"כ
ר"ש בן חפני.

ברפ"ל לפ"ז אינו מובן הגמ' שם דקמ"ל
בסוכת גנב"ך דאע"פ שאינם בני חיובא, מ"מ
הסוכה כשרה, ואכן נשים גויים וכותים לאו בני
חיובא נהו, ואיירי שהם בעצמם עשו את
הסוכות, אבל בבהמה כיון דנקטינן דאיירי
שהאדם עושה הסוכה לצורכס, אמאי אקרי לאו
בני חיובא. ובאמת יעוי' בתו' גיטין מה, ב
והרא"ש שם שהוכיחו מכאן דלא כדעת ר"ת
הפוסל אשה לאגודת לולב הואיל ואינה
מחויבת בו, והרי הכא אשה עושה את הסוכה
אע"פ שאינה מחויבת. וכן מפורש במנחות מב,
א דהא דסוכת גויים כשרה היינו שעשאוה
גויים, וכ"ה בתשובת הרשב"א הנ"ל.

אבן יעוי' במאירי סוכה שם שכתב בזה"ל,

הנה כפי' רבינו שמואל בן חפני עה"פ
(בראשית לג יז) ולמקנהו עשה סוכת, כתב
שמכאן יש ללמוד הדין המבואר בסוכה ח, ב
דסוכת בהמה כשרה, דהתורה כתבה שם סוכות
על מה שעשה למקנהו, וכ"כ בס' רביד הזהב,
יעו"ש. וראה תו"ש שם אות נה שרצה להעמיס
רמז זה בכונת המכילתא, אבל לא הבנתי כונתו,
[וראה תוס' השלם על התורה כאן, וטור או"ח
סי' תי"ז בשם הר"י בן הרא"ש, והובא גם
באבודרהם סדר תפילת ר"ח, והערותי שם
הערה 86 משנ"ת בס"ד]. והנה מפורש לדעתם
דהביאור בסוכת בהמה היינו שעשו את הסוכה
בשביל בהמה, ואין הכונה שבהמה עשתה את
הסוכה, וכ"כ הלבוש או"ח סי' תרל"ה ס"א.
ועי' בגליוני הש"ס לר"י ענגיל סוכה שם שרצה
לדקדק מתשובת הרשב"א ח"ג סי' רנ"ט
דהכונה היא שהבהמה עצמה עשתה את
הסוכה, יעו"ש, ודבריו צ"ע.

ובאמת לפו"ר א"א להכשיר אם נעשה
סוכה ע"י בהמה, דהרי מ"מ עשייה לצל בעינן,
ואצל בהמה לא שייכת מחשבה זו. ומפורש
ברמב"ם פ"ה מה' סוכה ה"ט, סוכה שנעשית
כהלכתה מכל מקום כשרה אע"פ שלא נעשית
לשם מצוה והוא שתהיה עשויה לצל כגון סוכת
גויים וסוכת בהמה וכל כיוצא בהן אבל סוכה
שנעשית מאליה פסולה לפי שלא נעשית לצל
וכו', ע"כ, יעו"ש כל ההלכה. ומבואר דבעינן
עשייה לשם צל, ומה"ט גופא פסולה סוכה
שנעשית מאליה, וכמש"כ שם הרמב"ם בדין
חוטט בגדיש שפסול "שהרי לא עימר גדיש זה
לצל", ואיך אפשר להכשיר סוכה שעשתה
בהמה, והרי אין כאן עשייה לשם צל, ואפי'
נאמר דעשיית בהמה אקרי עשייה, מ"מ לשם
צל אין בזה. והאחרונים דנו גם בעשיית סוכה
ע"י קטן, כיון שאינו עושה לשם צל, וראה

לזה ע"י שנוטל כולם כאחד, כלומר דאין זה רק שצריך שיטלם ביחד אלא צריך שהם עצמם יהיו מחוברים זה בזה, וע"י הנטילה כאחד נעשים מחוברים זב"ז, ונמצא אפוא דלכו"ע צריך אגד, שהוא דין בקיום המצוה, ואם כבר נעשה האגד בלי הנטילה בידו, א"כ שוב לא אהני הנטילה מידי, ולכן צריך שהאגד יהא עשוי ע"י בר חיובא, יעושה.

ולפ"ז נראה דאכן שאני אגד לולב אליבא דר"ת שאינו רק בגדר עשיית החפצא של המצוה, אלא הוא חלק ממעשה קיום המצוה, דהיינו שקיום המצוה הוא בעצם איגודו של הלולב, ואמנם סגי לעשות איגוד זה לפני נטילת הלולב, כיון שאח"כ נוטלו מאוגד, מ"מ הוא דין במעשה המצוה, ולכן האשה פסולה, וכיו"ב נמי עשיית ציצית, אין המצוה בלבישה, אלא המצוה היא בעשיית הציצית, אלא שעצם הציצית העשויים בבגדו הוא קיום העשייה, ולכן האשה פסולה, אבל סוכה אין המצוה אלא בשיבה, ואין העשיה שייכת לקיום המצוה כלל, ולכן אשה וגוי כשרים לזה, ודוק.

וע"ע בזה בשו"ת חת"ס יו"ד סי' רע"א וחכמת שלמה לר"ש קלוגר על שו"ע או"ח סי' י"ד שכתבו דציצית בעי עשייה לשמה משא"כ סוכה, יעו"ש, וכל זה אינו מיישב דין אגודת לולב ע"י אשה. וע"ע שו"ת אבני נזר או"ח סי' תפ"א. וע"ע בזה ברי"פ פרלא על רס"ג עשה ז', ושו"ת נזר הקדש סי' פ"ח, וכמדומה לי שאין דבריהם מוכרחים, אבל אכ"מ. וכבר דנו האחרונים אי עשיית סוכה מצוה אקרי, ראה רש"י מכות ח, א, וערוך לנר שם, וב"אוצר מפה"ת שם וריטב"א כתובות ז', ב', ורי"פ פרלא על רס"ג שם, ושו"ת בנין שלמה סי' מ"ה, ועוד אחרונים, ונתבאר במקו"א בס"ד, וע"ע שו"ת הרשב"ש סי' של"ד. שו"ר מש"כ שו"ת מהרש"ם חלק ח' סי' ז', יעושה.

ועי' ב"י או"ח סי' ת"ס שהביא מתשובת הרשב"א ח"א סי' כ"ו, לענין לישת מצה ע"י חש"י וגדול עומד על גביו, ומש"כ בשם רבינו

סוכת גנב"ך ר"ל של גויים שעשאוה בימות החמה להגין עליהם וכן סוכת נשים סוכת בהמות ר"ל העשויה לבהמות וכו', ובלבד שתהא מסוככת כהלכתה, ר"ל עשויה לצל ולא לשם דירה או לצניעותם בעלמא ואע"פ שלא נעשית לשם סוכת מצוה שהרי אין אלו חייבים בה אין לנו אלא שתהא עשויה לצל. ע"כ. הנה שהמאירי מפרש שאין החסרון בזה בגלל שהעושה צריך להיות בר חיובא, ולא זאת קמ"ל הגמ', אלא הגמ' קמ"ל שא"צ עשיית סוכה לשם מצוה, והואיל והנהו לאו בני חיובא נינהו, א"כ בהכרח שאין עשיית סוכה בעבורם כגדר עשייה לשם מצוה, ומ"מ ה"ז כשרה. וא"ש לפ"ז כונת הגמ' על סוכת בהמה דלאו בני חיובא, אע"פ שהאדם עושה את הסוכה.

ולפ"ז מיושבת נמי קו' תוס' על ר"ת משמעתין, דהכא לא נאמר שהגוי עושה את הסוכה כמו שאין הבהמה עושה את הסוכה, וא"כ לעולם מיירי שישראל עושה את הסוכה, ולכן ה"ז כשרה, ואע"פ שאין כונתו לשם מצוה, אבל גוי ואשה שתעשה סוכה ה"ז פסולה כשי' ר"ת. אבל כאמור מפורש במנחות מב, א דסוכת גנב"ך היינו שעשאה גוי ה"ז כשרה וקשיא על ר"ת. ובאמת ר"ת לא קאמר להדיא על סוכה אלא על לולב, והיינו אגודתו, וכן על עשיית ציצית, אבל לפו"ר אין לחלק בין הנושאים וזוהי קו' תו'. ועל עיקר הפי' בגמ' ס"ל להש"ס דהואיל ואיתא סתמא סוכת גנב"ך כשרה, א"כ אף עשאה הגוי עצמו נמי כשרה, ורק בבהמה כיון דעשייה לצל בעינן, לכן אין להכשיר אלא בעשה אדם לצורך בהמה, ואילו בעשיית בהמה ליכא עשייה לצל, וכש"נ.

ולכאורה נראה ביסוד קו' תו' על ר"ת, דהנה כבר תמה המג"א סי' תרמ"ט סק"ח על ר"ת, דאפי' לשיטתו אמאי פסול, והרי לולב א"צ אגד, וראה מש"כ בס"ד בקרואי העדה עניני חג הסוכות בדין אגודת לולב ונדפס ב"בית אהרן וישראל" גליון צ"ז, דנתבאר דר"ת לשיטתיה דצריך נטילת כולם כאחד, ונמצא דהוא דין בקיום מצות לולב שיהיו ביחד, וסגי

סלנטר דרוש ד' עפ"י הגמ' סנהדרין נהב, וע"ע
 אור גדול ח"א סי' ט' פסקא א', ועל אפיית
 מצה ע"י חש"ו, ראה אור זרוע הלכות פסחים
 סי' רנ"ו, ובפי' ר"ש מפלייזא שם, וש"ת
 מהר"ח או"ז סי' ל"ה וסי' קמ"ג, ועי' ב"י סי'
 ת"ס בפי' דברי רב האי גאון בטור שם,
 ושעה"צ שם אות ד', וב"ח שם, וסידור ר"ש
 ב"ר נתן עפ"י הגאונים ע' פ - פא, וש"ת ארץ
 צבי או"ח סי' א' וח"ב סי' ס', ומהרי"ל בהלכות
 המצות, ומנח"ח מצוה ו', ועי"ש שמפרש עפ"י
 הגמ' חגיגה כ,א, וראה מאירי פסחים מ,א,
 וריטב"א שם, ומאירי וריטב"א ור"ן סוכה
 מב,א, קובץ הערות סי' ע"ו אות י"ד, אור שמח
 פ"א מה' מקואות ה"ח אריכות נפלאה, ש"ת
 חלקת יואב ח"ב סי' מ"ג והגהותיו על המנח"ח
 מצוה י', דעת יואל סי' י', משנת יעבץ או"ח
 סי' ט"ו, ועל ענין צירוף כונת גדול למעשה
 הקטן ראה מאמרי על תפילות ותקיעות בר"ה
 בקרואי העדה עניני ר"ה, ושם נתבאר עיקר
 צירוף מעשה וכונה של שני בני אדם.

יונה, וכן עי' בחי' הרשב"א חולין יב,ב, וכן יש
 בפוסקים לענין טוית ציצית, עי' מג"א סי' י"א
 ס"ק ב', וראה משכנות יעקב או"ח סי' כ"ב,
 ועונג יו"ט סי' ב' ומנחת ברוך סי' ד', וכן שם
 סג"ע"א, וש"ת אור שמח ח"ב סי' כ"ב, ואכתי
 יל"ע דגדול עומד על גביו אהני על לשמה, אבל
 איך יועיל לפי שי' ר"ת על פסול הגוף של
 עשיית מצוה, ואמאי תועיל עשיית מצוה וציצית
 ע"י מי שאינו בר חיובא. וע"ע שו"ת הליכות
 אליהו אה"ע סי' ל"ג, וחי' הגר"נ טראפ השלם
 סי' פ', ושיעורי ר' שמואל גיטין אותיות קפ"ד
 - קפ"ח, ואוצר יד החיים סי' תר"ד, וחמש ידות
 יד ב' סי' י"א, ותורת רפאל ח"ב סי' ע"ג,
 ומקראי קדש פסח ח"ב סי' ג' אות ב', ודברי
 חיים דיני ר"ה סי' ו', וש"ת ראשי בשמים
 חו"מ סי' פ"א, וש"ת קול אריה סי' קי"ט,
 והמפרשים דנו גם על שחיטה אי אקרי קטן בר
 זביחה, וראה שו"ת שיבת ציון סי' ד', "מוריה"
 גליון רל"ו - רל"ז בשם הגר"ח, שו"ת אוהל
 משה (הורביץ) סי' ל"ב. אבן ישראל מהגר"י